

Oponentský posudok

na habilitačnú prácu Mgr. Petra Labanca, PhD.: „Inštitúcia Spišskej kapituly a jej členovia do roku 1387. Trnava, FF Trnavskej univerzity, Katedra histórie 2021“ v rámci habilitačného konania na udelenie titulu d o c e n t v odbore *slovenské dejiny*.

Ako sa zdá, Spiš je magický región, ktorý priťahuje pozornosť nielen literátov a výtvarníkov, ale aj historikov. Výrazne sa to odzrkadľuje na historickej produkcii k dejinám Spiša, ktorá je bohatšia ako pri iných regiónoch. K tejto produkcii prispel veľmi hodnotnými prácami aj Mgr. Peter Labanc, PhD., za všetky spomeniem monografie: *Spišskí prepošti do roku 1405* (2011), *Vývoj šľachty na Spiši do začiatku 14. storočia* (2013), alebo spolu s Miroslavom Glejtekom *Spišské prepošstvo na prelome stredoveku a novoveku I.* (2015). Je zrejmé, že svojimi publikáciami i štúdiami si pripravil pôdu pre obsiahly korpus, ktorý predložil v rámci habilitačného konania.

Hneď na začiatku treba povedať, že P. Labanc je erudovaným medievistom, o čom nás presvedčil nielen spomínanými vedeckými monografiami, ale aj predloženou habilitačnou prácou. V jej úvode autor avizoval náročný cieľ: vytvorenie archontologicko-biografickej databázy a prosopografickej analýzy členov Spišskej kapituly od jej počiatkov do roku 1387. V našej historiografii tým zároveň získal prvenstvo, pretože na rozdiel od maďarských kolegov (N. C. Tóth, T. Neumann, J. Köblös a i.), u ktorých má vydávanie archontologických zoznamov svetských i cirkevných hodnostárov už tradíciu, na Slovensku publikácie tohto typu absentujú. Práca má logickú štruktúru a nadväznosť, je členená na šesť hlavných kapitol, ktorým podlieha niekoľko podkapitol. V rámci prvých troch kapitol autor priblížil vznik a vývoj katedrálnych a kolegiálnych kapitúl s dôrazom na situáciu v Uhorskom kráľovstve a podrobne zhodnotil medzinárodnú i domácu historiografiu, vzťahujúcu sa na túto problematiku. Štvrtú kapitolu venoval samotnej Spišskej kapitule: pri rekonštrukcii jej počiatkov autor prináša presvedčivé argumenty nielen na základe analýzy dostupných prameňov, ale aj za pomoci výsledkov architektonických, archeologických a umeleckohistorických výskumov. Za pozitívnu črtu tejto kapitoly (dá sa povedať, že i celej práce), považujem dôsledné úsilie o racionálnu argumentáciu a kritický prístup, keďže autor neváhal prehodnocovať viaceré staršie, v literatúre zaužívané tvrdenia. V rámci tejto kapitoly objasnil aj niektoré aspekty pôsobenia tunajšieho hodnoverného miesta, organizačnej štruktúry kapituly a fungovania prepošta i jednotlivých hodnostárov kapituly. Možno súhlasiť s autorom, že kľúčovú úlohu v zakladaní kapitúl zohrali

členovia kráľovskej dynastie (s. 26-28). Takisto sa stotožňujem s tézou o vylúčení pojmu *ecclesia* ako označenia kapituly pri kráľovských donáciách (s. 68).

V ústrednej piatej kapitole autor zostavil „katalóg“ s biografiami 75 hodnostárov a kanonikov Spišskej kapituly, ako aj so zoznamom vyše dvesto prebendárov (1262 – 1387). Je vidno, že pri tvorbe životopisov sa snažil z pramenných materiálov vyťažiť maximum, aby predstavil čo najúplnejší životopis a priebeh kariéry danej osoby, pričom preukázal schopnosť pracovať s rôznymi typmi stredovekých prameňov.

Tento bohatý súbor mu v poslednej, piatej kapitole, umožnil na základe prozopografických analýz systematizovať získané údaje, ako aj vysvetliť určité kolektívne javy. Autorovi sa podarilo identifikovať lokálne a rodinné väzby niektorých členov Spišskej kapituly, ktoré zohrávali vplyv pri získavaní cirkevného úradu. Analógia sa ponúka s Bratislavskou kapitulou, kde možno tak, ako aj v Spišskej, pozorovať pri menovaní členov do kapituly vplyv rodinných zväzkov alebo osobných väzieb kanonikov, nadobudnutých počas univerzitného štúdia.

K práci nemám zásadné pripomienky, len pár poznámok:

- Miesto pojmu prebendát/prebendáti sa prikláňam k zaužívanému a spisovnému termínu prebendár/prebendári.
- s. 100 „Kantor sa totiž nestaral len o chrámový poklad...“ – Domnievam sa, že autor mal na mysli kustóda a nie kantora.
- s. 110 „V praxi to znamená, že sa v ňom nachádza každý člen kapituly, ktorý začal svoje pôsobenie v nej do roku 1387 bez ohľadu na to, ako dlho jeho tunajšia anabáza trvala.“ Miesto termínu anabáza navrhujem použiť pojem kariéra.
- s. 122 „Na vážnosť Mareka poukazuje aj zápis z voľby prepošta v roku 1301.“ Zrejme sa myslí dôležité postavenie Mareka?
- s. 164 „Popri bijacovskom farárovi pôsobil na Vrchu sv. Martina kanonik Štefan, ktorý bol zároveň farárom tzv. procesiovej Panny Márie.“ Žiadalo by sa upresniť štylizáciu a vysvetliť spojenie „farár tzv. procesiovej Panny Márie“.
- Pred publikovaním monografie, za čo sa zároveň prihovám, odporúčam kvalitnú jazykovú redakciu kvôli odstráneniu preklepov.

Predložená habilitačná práca, postavená na kritickom zhodnotení písomných prameňov, ponúka široké spektrum údajov o členoch Spišskej kapituly v chronologicky vymedzenom období. V databáze uvedené osoby však nie sú iba štatistickými subjektmi, ale živými účastníkmi vtedajších dejín, čo sa P. Labancovi podarilo sprostredkovať najmä prostredníctvom vytvorenia ich individuálnych biografii. Vedeckú monografiu tohto typu využijú nielen

bádatelia regionálnej histórie, cirkevných dejín, teológie a i., ale môže poslúžiť ako vzorová práca pri vytváraní archontologických zoznamov a prozopografických analýz.

Odporúčam, aby sa habilitačná práca P. Labanca „Inštitúcia Spišskej kapituly a jej členovia do roku 1387“ stala podkladom pre **udelenie akademickej hodnosti docent v odbore slovenské dejiny**.

Bratislava, 15. 12. 2021

PhDr. Miriam Hlavačková, PhD.
Historický ústav SAV